

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ВОЛІК Майя Анатоліївна

УДК 338.24:330.332(477)(043.5)

**ДЕРЖАВНЕ СТИМУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ**

**Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством**

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Чернігів – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Чернігівському національному технологічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Кичко Ірина Іванівна,
Чернігівський національний технологічний університет
Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри управління персоналом
та економіки праці.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, старший науковий співробітник
Захарін Сергій Володимирович,
Науково-дослідний інститут економічного розвитку,
директор;

доктор економічних наук, професор
Масленніков Євген Іванович,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри менеджменту та інновацій.

Захист відбудеться «31» жовтня 2019 р. о 15⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 79.051.04 у Чернігівському національному технологічному університеті за адресою: 14035, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95, ауд. 318.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Чернігівського національного технологічного університету за адресою: 14035, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.

Автореферат розісланий «30» вересня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

В. В. Виговська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Висхідний розвиток національної економіки, підвищення її конкурентоспроможності та інтенсивна модернізація виробництва безпосередньо залежать від обсягів і темпів фінансування основного капіталу суб'єктів господарювання. Для збільшення обсягу залучених інвестицій, отримання потрібного соціально-економічного ефекту необхідна науково обґрунтована інвестиційна політика, важливою складовою якої є реалізація інвестиційного потенціалу. Сучасний стан інвестиційних процесів в Україні характеризується нестабільністю та відсутністю ефективного механізму державного впливу на процес залучення інвестицій у національне господарство для забезпечення розширеного відтворення. У цьому контексті важливого значення набуває науковий пошук нових механізмів та інструментів державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу країни.

Основою для поглиблення теоретичного змісту, економічної природи інвестиційного потенціалу та його ролі в економічних процесах слугують праці вчених у межах таких підходів: ортодоксального (Є. Бем-Баверк, К. Маркс, К. Менгер, Дж. Кейнс, В. Немчинов, А. Сміт, С. Струмлінін); ресурсного (В. Архангельський, В. Авдеєнко, М. Войнаренко, А. Бандура, О. Белов, В. Бочаров, С. Заїка, М. Ломанн, П. Мірошніченко, М. Єпіфанова, Ф. Тумусов, Ф. Шахманов, О. Шевченко); структурного (А. Воронков, Л. Костирко, А. Краснокутська, Н. Лапін, Є. Локшинов, А. Ломанн, Н. Мешко, І. Олександренко, О. Олексюк, О. Федонін, В. Хомяков); стратегічного (В. Довбенко, І. Должанський, Т. Загорна, І. Ігнат'єва, І. Карапейчик, Н. Кирич, Б. Мізюк, О. Репін, А. В. Череп) та інші.

Вагомий внесок у розробку наукових положень щодо впливу на процес формування та використання інвестиційного потенціалу зробили такі вітчизняні вчені, як Н. Бутенко, І. Воронкова, В. Виговська, М. Герасимчук, Б. Губський, М. Денисенко, А. Дука, С. Захарін, В. Ільчук, І. Кичко, О. Кухленко, Д. Лук'яненко, Т. Майорова, В. Маргасова, Є. Масленніков, Б. Пасхавер, Н. Ткаленко, Л. Федулова, та інші.

Разом з тим, незважаючи на значну кількість робіт із цієї теми, вирішення завдань реалізації інвестиційного потенціалу України потребує подальших наукових розвідок. Зокрема, недостатньо дослідженими залишаються питання підвищення ефективності регулюючого впливу держави на активізацію інвестиційних процесів у країні. Крім того, зростає актуальність поглиблення наукового обґрунтування підходів до оцінювання інвестиційного потенціалу національної економіки.

Важливість вирішення окреслених питань зумовила вибір теми, постановку мети і завдань дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація знайшла своє відображення в науково-дослідних роботах кафедри управління персоналом та економіки праці Чернігівського національного технологічного університету за темами: «Формування та реалізація трудового потенціалу населення України як стратегічний вектор інноваційного розвитку» (номер державної реєстрації 0117U003148) та «Євроінтеграційні пріоритети соціально-

економічного розвитку України» (номер державної реєстрації 0116U003639), у межах яких автор розглядає сутність та роль інвестиційного потенціалу у структурних зрушеннях національної економіки та перспективи його нарощування у процесі державного регулювання.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних і методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу національної економіки для забезпечення її модернізації та зростання.

Відповідно до мети були поставлені та вирішені такі завдання:

– розвинути науково-теоретичні погляди на основи формування інвестиційного потенціалу національної економіки та розкрити його економічну природу;

– узагальнити та вдосконалити методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу;

– обґрунтувати концептуальні положення державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу національної економіки;

– охарактеризувати сучасний стан залучення інвестицій у національну економіку;

– з'ясувати особливості та перспективи реалізації інвестиційного потенціалу України;

– розробити науково-практичні рекомендації щодо визначення стратегічних орієнтирів стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу національної економіки;

– сформулювати пропозиції щодо напрямів інституціоналізації інвестиційного потенціалу країни;

– обґрунтувати можливість використання програмно-цільового методу в системі державного стимулювання формування інвестиційних ресурсів та їх ефективного використання.

Об'єктом дослідження є реалізація інвестиційного потенціалу національної економіки.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу України.

Методи дослідження. Теоретичним базисом дисертаційної роботи є фундаментальні положення економічної теорії, викладені в наукових працях вітчизняних і закордонних учених з питань формування та використання інвестиційного потенціалу економічних систем. Методологічною основою дослідження є комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, зокрема: аналіз, синтез, індукція, дедукція (для визначення сутності та ролі інвестиційного потенціалу у проведенні структурних змін); економіко-статистичний (для аналізу інвестиційних процесів); графічний (для наочного відображення результатів дослідження); SWOT-аналіз (для встановлення сильних та слабких сторін реалізації інвестиційного потенціалу, його можливостей та загроз); абстрактно-логічний (для формування висновків і пропозицій щодо вдосконалення системи державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу).

Статистичну та фактологічну основу дослідження становили закони України та інші нормативно-правові акти, інформаційні, аналітичні звіти, статистичні дані Державної служби статистики України, Національного банку України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, а також науково-дослідні роботи наукових та освітніх інституцій України, публікації вітчизняних та закордонних науковців, що стосуються обраної теми, авторські дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні результати дослідження, які становлять його наукову новизну і виносяться на захист, полягають у наступному:

удосконалено:

- наукове обґрунтування концептуальних положень державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу за рахунок: уточнення його змістовного наповнення та складових; виявлення специфіки формування такого потенціалу в умовах ресурсних обмежень; визначення методів та важелів державного управлінського впливу; виокремлення факторів активізації інвестиційної діяльності (організаційних, економічних, інституціональних, інформаційних, бізнес-середовища). Це надало можливість визначити стратегічні детермінанти державної політики щодо залучення інвестицій в економіку країни;

- методичний підхід до оцінювання інвестиційного потенціалу, який, на відміну від наявних, ґрунтується на положеннях структурного та рейтингового методів оцінки та передбачає врахування макроекономічної, інноваційної, ресурсно-інфраструктурної та трудової складової такого потенціалу. Використання запропонованого підходу дозволило встановити пряму залежність інвестиційного потенціалу від інвестиційної привабливості, обернену від інвестиційного ризику, а також обґрунтувати резерви його нарощування;

- модель інституціоналізації процесу стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу, економічний зміст якої полягає в систематизації видів, конкретизації функцій інститутів, що сприяють удосконаленню інвестиційних процесів, інститутів інвестиційної сфери (інвестиційних, венчурних фондів, страхових, консультаційних, аудиторських компаній); елементів інноваційної системи (технопарків, консалтингових фірм) тощо. Впровадження моделі дозволить удосконалити інституційні передумови для розвитку всіх компонентів інвестиційного потенціалу;

дістали подальшого розвитку:

- понятійний апарат у частині уточнення змісту дефініцій: 1) «інвестиційний потенціал», який запропоновано розглядати як об'єкт державного впливу та інструмент структурних змін в економіці країни, що передбачає поєднання економічної, інноваційної, ресурсно-інфраструктурної, трудової компонент і залежить від сукупності об'єктивних виробничих, економічних, споживчих, інституційних, трудових, природно-географічних та інших умов країни, регіону, галузі, які сприяють залученню інвестицій, роблять можливим їх освоєння, примноження з метою досягнення соціально-економічного ефекту; 2) «державне стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу» як діяльність компетентних органів державної влади, які формують

нормативну, регулятивну, методологічну, стимулюючу основу для забезпечення інвестиційного процесу. Це сприяло посиленню наукової аргументації логіки дослідження форм та методів стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу та стало основою для розробки пропозицій щодо їх удосконалення;

- рекомендації щодо розширення заходів державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу в частині обґрунтування доцільності створення комісій з інвестування при місцевих органах самоврядування; підтримки формування стратегічних альянсів, що використовують власні ресурси для інвестування у структурні перетворення економіки; формування інформаційної платформи з моніторингу інвестиційного потенціалу національної економіки для виявлення стратегічних альтернатив економічного зростання; використання інструментарію дорожнього картування для обґрунтування управлінських рішень щодо інвестиційного розвитку. Реалізація вищезазначених пріоритетів дозволить збільшити обсяг інвестицій та спрямувати їх на покращення стану економічного та соціального розвитку країни;

- наукова аргументація стратегічних орієнтирів стимулювання інвестиційного потенціалу, які, на відміну від усталених, детерміновані комплексною взаємодією заходів впливу на інвестиційні процеси за рахунок активізації бюджетних, грошово-кредитних інструментів у частині запровадження податкових канікул, податкових пільг, дотацій, інвестиційних кредитів, мінімізації рівня інвестиційних ризиків та спрямовані на реалізацію державної інвестиційної політики з метою нарощування всіх компонентів інвестиційного потенціалу, збільшення обсягів інвестування, виходу на інноваційну траєкторію розвитку суспільства, що в кінцевому рахунку має сприяти економічному розвитку, покращенню рівня життя населення;

- прикладні положення державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу в частині обґрунтування доцільності використання програмно-цільового підходу для формування довгострокових пріоритетів інвестиційного розвитку та вибору методів їх досягнення. Це дозволить забезпечити комплексний підхід до формування програм соціально-економічного розвитку країни на основі реалізації її інвестиційного потенціалу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що наукові розробки дисертаційної роботи доведені до рівня теоретичних узагальнень, методичних та практичних рекомендацій, що використані: Департаментом економічного розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації – при розробці Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року (довідка № 01-01-25/2092 від 28.03.2019 р.); ДП «Ізюмський приладобудівний завод» – у процесі корпоратизації, випуску цінних паперів та підвищення інвестиційної привабливості (довідка № 779а від 20.03.2019 р.); ДП «Київський бронетанковий завод» (довідка № 1010/003/1 від 10.04.2019 р.) – при формуванні та нарощуванні інвестиційного потенціалу; Департаментом агропромислового розвитку Чернігівської обласної державної адміністрації – у межах заходів, спрямованих на покращення діяльності агропромислового комплексу Чернігівщини шляхом активізації інвестиційної діяльності в регіоні (довідка № 04-11/1164 від 17.04.2019 р.).

Основні теоретичні висновки й науково-практичні рекомендації автора впроваджено в навчальний процес Чернігівського національного технологічного університету при викладанні дисциплін «Інвестування», «Державне регулювання економіки», «Національна економіка», «Методи та моделі регулювання розвитку національної економіки» (довідка № 202/08 – 783-1 від 25.04.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеним науковим дослідженням і містить наукові розробки щодо державного регулювання реалізації інвестиційного потенціалу. Положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, одержані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та наукові результати дисертаційної роботи доповідались та отримали позитивну оцінку на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства» (м. Чернігів, квітень 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Тенденції розвитку економіки у 2018 році: аналітичні та теоретико-методологічні аспекти» (м. Одеса, грудень 2018 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих вчених «Інноваційний розвиток інформаційного суспільства: економіко-управлінські, правові та соціокультурні аспекти» (м. Чернігів, грудень 2018 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Зовнішні та внутрішні фактори впливу на розвиток міжнародних економічних відносин» (м. Львів, квітень 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти» (м. Ужгород, травень 2019 р.).

Публікації. Основні положення, висновки й результати дослідження опубліковано в 13 наукових працях, з них: 1 розділ у колективній монографії обсягом 0,47 друк. арк.; 6 статей у наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних, обсягом 4,24 друк. арк.; 1 стаття у зарубіжному виданні обсягом 0,81 друк. арк.; 5 праць апробаційного характеру обсягом 1,45 друк. арк. Загальний обсяг публікацій становить 6,97 друк. арк., особисто автору належить 6,75 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 225 сторінок. Робота містить 32 таблиці (з них 8 займають 8 повних сторінок), 15 рисунків (з них 8 займають 8 повних сторінок), 4 додатки, розміщених на 13 сторінках. Список використаних джерел налічує 215 найменувань і розміщений на 23 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, розкрито її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету й завдання дослідження, його об'єкт та предмет, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів.

У першому розділі – «Теоретичні основи державного стимулювання інвестиційного потенціалу національної економіки» – розкрито економічну сутність інвестиційного потенціалу національної економіки; охарактеризовано методичні підходи до оцінки інвестиційного потенціалу та розвинуто концептуальні засади державного стимулювання інвестиційного потенціалу національної економіки.

Розкриття сутності інвестиційного потенціалу відбулося на основі поєднання ортодоксального, ресурсного, структурного, стратегічного, ємнісного підходів, що дозволило охарактеризувати його як: 1) сукупність виробничої сили, матеріальних умов і елементів, ресурсних можливостей економіки; 2) сукупність наявних ресурсів, засобів і запасів, що можуть бути залучені при реалізації інвестицій; 3) єдність визначених компонентів; 4) необхідну умову економічного розвитку. Було надано власне тлумачення поняття інвестиційного потенціалу, який пропонується розглядати як об'єкт державного впливу та інструмент структурних змін в економіці країни, що передбачає поєднання економічної, інноваційної, ресурсно-інфраструктурної, трудової компонент та залежить від сукупності об'єктивних виробничих, економічних, споживчих, інституційних, трудових, природно-географічних та інших умов країни, регіону, галузі, які сприяють залученню інвестицій, роблять можливим їх освоєння, примноження з метою досягнення соціально-економічного ефекту. Запропоноване визначення окреслює сутнісні, фундаментальні властивості інвестиційного потенціалу, а також акцентує увагу на його складових, які необхідно враховувати при розробці підходів до заходів державного стимулювання реалізації такого потенціалу.

При обґрунтуванні співвідношення між інвестиціями, інвестуванням та інвестиційним потенціалом встановлено, що: інвестиції характеризують поточний стан вкладання коштів; інвестування відображає процес вкладання коштів; інвестиційний потенціал враховує розширення часово-просторові характеристики вкладання коштів за рахунок прихованих можливостей національної економіки.

У роботі класифіковані функціональні характеристики суспільної значущості інвестиційного потенціалу на макро- та мікрорівні. При цьому найважливішими функціями інвестиційного потенціалу є: 1) економічна, яка проявляється у прискоренні економічного зростання за рахунок структурних змін, впливі на пропорції між виробництвом і споживанням через збільшення обсягів інвестування в національну економіку, нарощуванні інвестиційної ємності національної економіки; 2) соціальна, проявом якої є підвищення рівня та якості життя населення (рис. 1).

Охарактеризовано особливості фаз реалізації інвестиційного потенціалу; формування, що передбачає залучення інвестиційних ресурсів із первинних та вторинних джерел (кошти державного бюджету, місцевих бюджетів, інших регіонів, населення, підприємств, іноземних інвестицій та інвестиційних посередників); розподілу, на якій відбувається визначення ефективної структури розподілу інвестиційних ресурсів за об'єктами інвестування та встановлення взаємозв'язків між суб'єктами та об'єктами інвестування; використання, що відображає освоєння інвестиційних ресурсів.

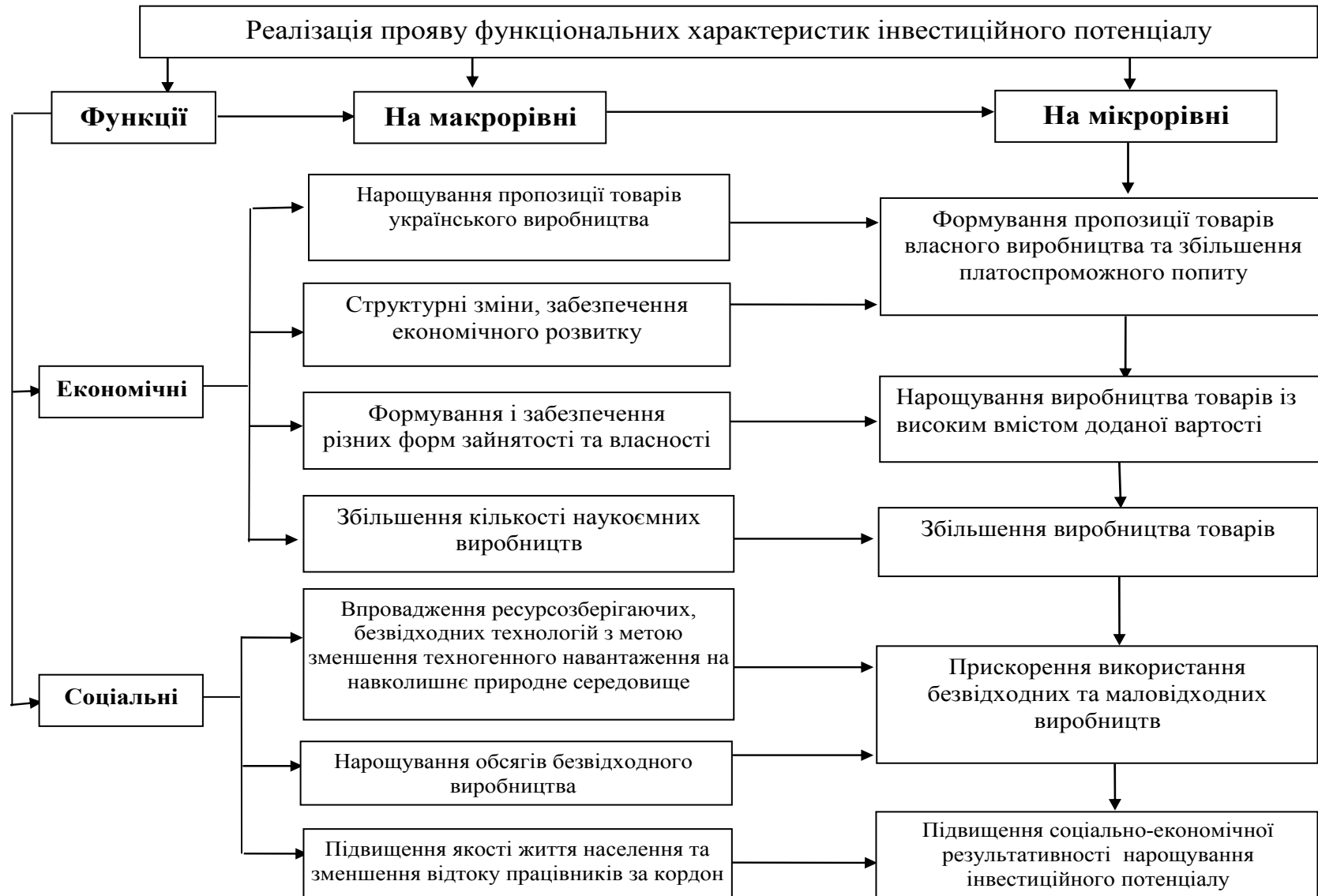

Рисунок 1. Функціональні характеристики суспільної значущості інвестиційного потенціалу

Джерело: розроблено автором.

Необхідність обґрунтування інструментарію виявлення проблем реалізації інвестиційного потенціалу та прийняття відповідних стратегічних рішень було досліджено переваги та недоліки наявних методів діагностики стану та рівня такого потенціалу, зокрема: рейтингового, рейтингово-аналітичного, експертного. При оцінюванні інвестиційного потенціалу доцільно використовувати рейтинговий, керуючись положенням, що інвестиційна привабливість прямо пропорційно залежить від інвестиційного потенціалу й обернено пропорційно до рівня інвестиційного ризику. Структурний підхід є ефективним для визначення рівня інвестиційного потенціалу, що дозволить обґрунтувати стратегічні заходи держави щодо нарощування обсягів інвестування, підвищення рівня інвестиційної активності та інвестиційної ємності, які є оперативною реакцією на відповідні зміни чинників реалізації економічного, інноваційного, ресурсно-інфраструктурного та трудового компонентів інвестиційного потенціалу.

Критично опрацьовано сучасні наукові погляди на змістовно-функціональні характеристики та важелі державного впливу на інвестиційні процеси та їхню динаміку. Обґрунтовано, що державне стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу передбачає ефективну діяльність органів державної влади, які формують нормативну, регулятивну, методологічну, стимулюючу основу для активізації інвестиційного процесу, розширення інвестиційної ємності національної економіки з урахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх чинників.

Вказано, що механізми впливу на процес формування та нарощення інвестиційного потенціалу спрямований на вирішення проблем, характерних для всієї національної економіки. Для цього розробляються і реалізуються цільові програми, удосконалюються механізми управління інвестиційними процесами.

Охарактеризовано структуру механізму державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу, що містить такі блоки: 1) нормативно-адміністративний (представлений адміністративно-правовими актами, що визначають правові засади реалізації); 2) економічний (визначає диверсифікацію джерел інвестування та встановлення критеріїв досягнення ефективності їх використання); 3) інституційний (передбачає існування інститутів інвестування, а також організацію їхньої діяльності); 4) інформаційно-маркетинговий (передбачає створення поширення інформації щодо потенційних об'єктів інвестування, інвестиційних проектів, можливих інвесторів тощо). Механізм державного стимулювання інвестиційного потенціалу забезпечує вплив держави на активізацію інвестиційних процесів через використання прямих та непрямих методів впливу, що дозволяє стимулювати структурний, інфраструктурний, інституційний та соціальний розвиток національної економіки.

У другому розділі – «Сучасний стан реалізації інвестиційного потенціалу» – здійснено оцінювання залучення інвестицій у національну економіку та напрямів їх розміщення, проаналізовано тенденції формування та реалізації компонентів інвестиційного потенціалу країни.

Ретроспективний аналіз обсягу інвестування в національну економіку дозволив зробити висновки, що за 2007-2018 роки найбільший обсяг залучення інвестицій в основний капітал був у 2007 році та становив 26,2 % ВВП, після

чого відбувся значний спад інвестиції в основний капітал. Серед джерел фінансування інвестицій в Україні найбільшу частку становлять кошти підприємств та організацій (таблиця 1).

Таблиця 1

Показники інвестування економіки України

Показники	Рік									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Загальний обсяг інвестицій: у факт. цінах, млрд грн	192,9	189,1	259,9	263,7	247,9	204,1	251,2	326,2	412,8	526,3
Загальний обсяг інвестицій, % у т. ч. за рахунок:	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
- коштів держбюджету	4,3	5,2	6,5	5,4	2,2	0,4	1,0	0,7	1,7	4,0
- коштів місцевого бюджету	3,1	1,8	2,2	2,5	2,5	1,0	3,4	3,2	5,1	8,7
- коштів підприємств та організацій	66,1	57,8	59,0	61,2	63,9	72,2	69,3	72,2	74,3	71,3
- кредитів банків	13,3	13,7	17,2	15,7	15,7	10,2	8,8	8,1	5,2	6,7
- коштів іноземних інвесторів	4,2	2,5	2,4	-	1,6	1,6	3,9	3,7	1,5	0,3
- коштів населення на будівництво житла	5,3	14,8	8,6	8,1	8,1	11,2	10,9	10,0	8,9	6,4
- інші	3,7	4,6	4,1	7,1	3,5	3,4	2,7	2,1	3,3	2,6
Загальний обсяг інвестицій (% ВВП)	21,1	17,5	20,0	18,8	17,0	12,8	12,6	13,7	13,8	13,9

Джерело: побудовано на основі даних Державної служби статистики України.

Друге місце у структурі видатків інвестування посідають кредити банків. Спостерігається тенденція до зменшення частки коштів державного бюджету в загальному обсязі інвестування, а також частки кредитів банків, коштів закордонних інвесторів, коштів населення на будівництво житла. Так, частка коштів іноземних інвесторів у загальному обсязі фінансування інвестицій у економіку України за період з 2010 по 2018 роки зменшилась з 2,5 % у 2010 році до 0,3 % у 2018 році, що можна пояснити відсутністю суттєвих позитивних змін у захисті прав власності, покращення політичної ситуації та припинення воєнних дій на території країни, зменшенням економічних свобод тощо.

За результатами аналізу встановлено, що економічне зростання, підвищення життєвого рівня населення України стримується: неготовністю вітчизняної економіки ефективно використовувати інвестиційні ресурси через відсутність механізмів їх капіталізації в реальному секторі економіки; недостатнім рівнем розвитку фінансово-кредитної системи, соціальних інститутів, інститутів власності та структур інвестування та недовірою до них широких верств населення; зниженням обсягу державних капітальних інвестицій в економіку України; високими ставками за кредит; наявністю сировинної структури економіки; негативним міжнародним іміджем України у сфері інвестиційної діяльності тощо.

У роботі значну увагу приділено вдосконаленню методичних підходів до кількісного вимірювання інвестиційного потенціалу як основи для прийняття управлінських рішень щодо раціоналізації процесів його формування та освоєння. У цьому контексті запропоновано здійснювати оцінювання інвестиційного потенціалу в розрізі економічного, інноваційного, інфраструктурно-ресурсного та трудового компонентів (рис. 2).

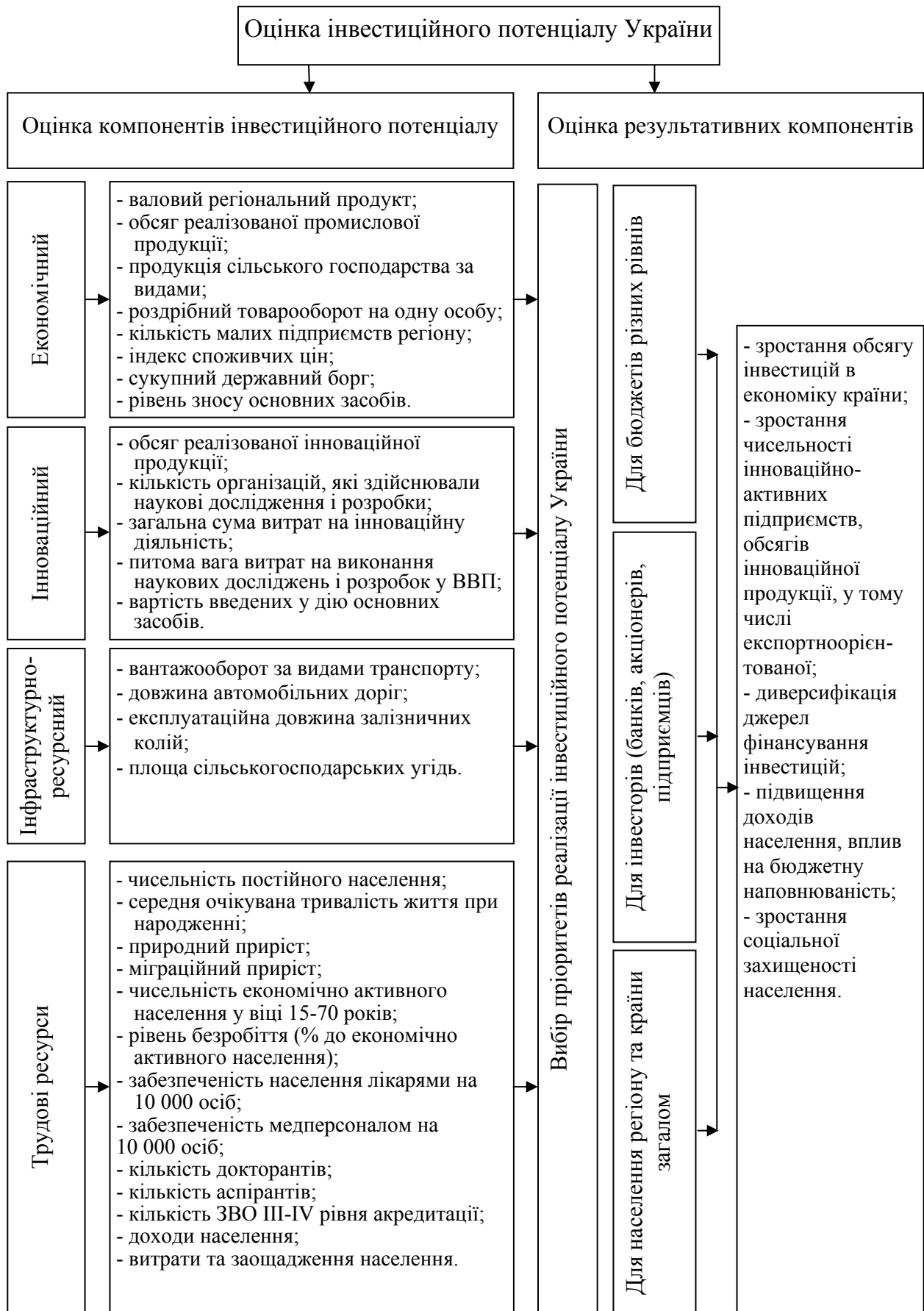

Рис. 2. Методичний підхід до оцінювання інвестиційного потенціалу України та очікувані результати його реалізації

Джерело: розроблено автором.

Серед очікуваних результатів реалізації інвестиційного потенціалу пріоритетом має бути: зростання обсягу інвестицій в економіку країни; зростання обсягів інноваційної продукції; диверсифікація джерел фінансування інвестицій; зростання доходів населення, вплив на бюджетну наповнюваність, зростання соціальної захищеності населення.

За результатом SWOT-аналізу встановлено можливості перспективного зростання інвестиційного потенціалу України, зокрема: залучення вітчизняних та зарубіжних інвестицій, сучасної техніки та технологій; покращення адміністративного середовища, супроводу та консультування інвесторів; формування інвестиційних фондів; динамічний розвиток економіки; стимулювання розвитку державно-приватного партнерства; розвиток галузей, що виробляють продукцію з високим вмістом доданої вартості; підвищення експортного потенціалу. При цьому вказано на перешкоди в нарощуванні інвестиційного потенціалу, серед яких: зношеність виробничої та транспортної інфраструктури; високий рівень зовнішньої міграції; низький рівень доходів населення та платіжного попиту населення; низький рівень ефективності фондового ринку.

З метою діагностики рівня інвестиційного потенціалу обґрунтовано логічну послідовність його оцінювання на основі структурного методу (рис. 3).

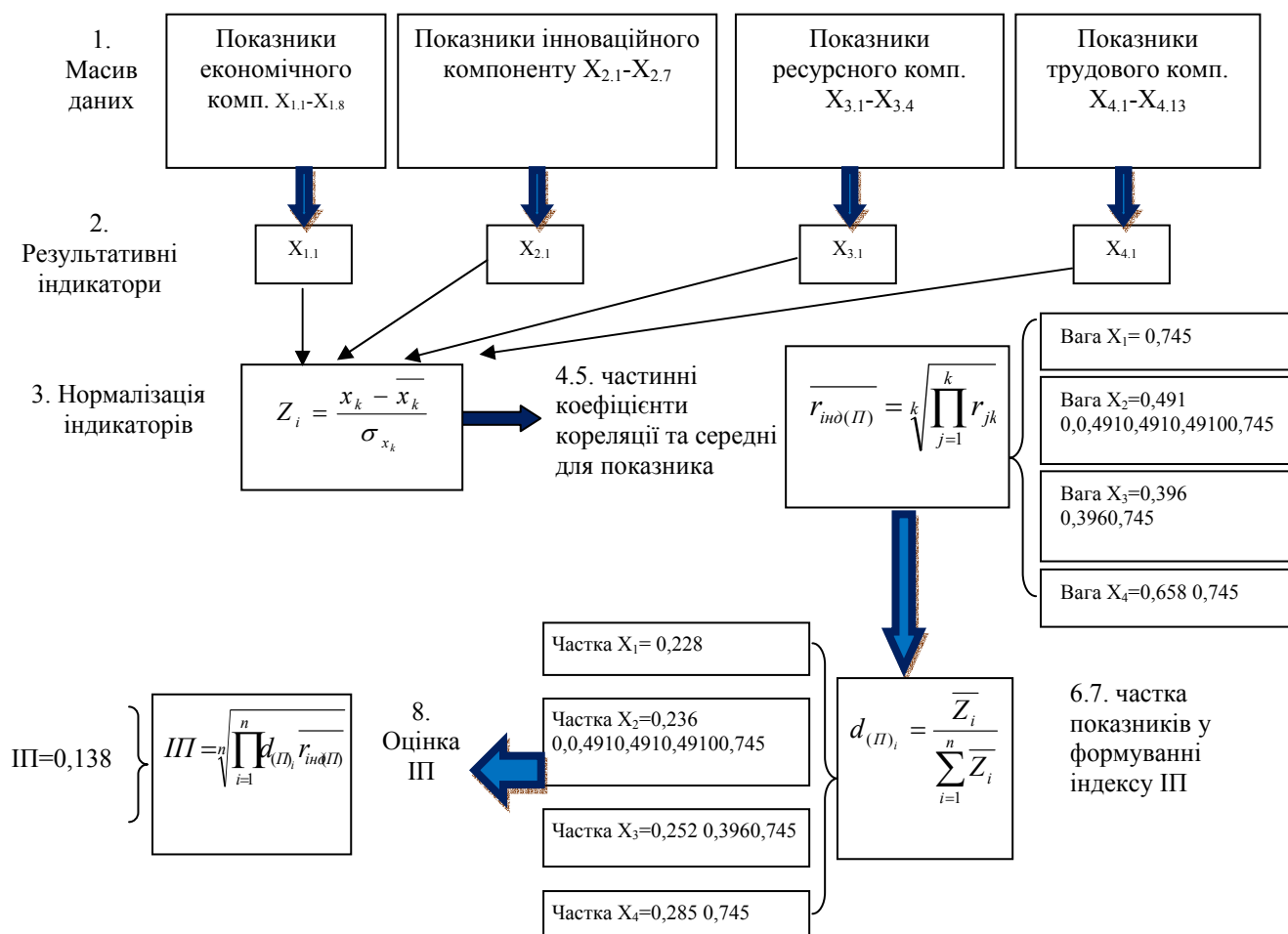

Рис. 3. Алгоритм та результати оцінювання інтегрального показника інвестиційного потенціалу

Джерело: розроблено автором.

Використання запропонованого автором структурного методу полягає в систематизації інформації в контексті економічного, інноваційного, інфраструктурно-ресурсного та трудового компонентів, нормалізації індикаторів, визначенні частки показників у формуванні індексу інвестиційного потенціалу та оцінюванні загального рівня інвестиційного потенціалу. Обґрунтовано критерії оцінки інвестиційного потенціалу. Аргументовано, що інвестиційний потенціал може бути оцінено як високий ($III > 0,4$), вище середнього ($0,2 < III < 0,4$), середній ($0,1 < III < 0,2$), нижче середнього ($0,05 < III < 0,1$) та низький ($III < 0,05$).

Визначення комплексного характеризуючого показника оцінки інвестиційного потенціалу, репрезентованого послідовним виконанням таких етапів (формування масиву вхідних даних, розрахунок результативних індикаторів у межах відповідного показника, нормалізація індикаторів показників, встановлення частинних коефіцієнтів кореляції нормалізованих результуючих індикаторів з іншими в межах відповідного показника оцінки, знаходження середнього значення коефіцієнта кореляції в межах показника оцінки, підрахунок середніх значень нормалізованих результативних індикаторів, визначення показників структури нормалізованих результативних індикаторів, оцінка інтегрального показника), дозволяє говорити про середній рівень інвестиційного потенціалу ($III = 0,138$). Запропонований підхід сприятиме формуванню інформаційною платформою для розробки заходів щодо нарощування інвестиційного потенціалу та створити підґрунтя для обґрунтування пріоритетних напрямів його реалізації.

Доповнення структурного методу рейтинговим методом оцінки інвестиційного потенціалу дає можливість використовувати міжнародні індекси інвестиційної привабливості та інвестиційного ризику та оцінити динаміку інвестиційного потенціалу. Якщо аналізувати динаміку інвестиційного потенціалу національної економіки за запропонованою методикою, то найвищий рівень його розвитку спостерігається у 2014, 2017 та 2018 роках.

У *третьому розділі* – **«Напрями реалізації інвестиційного потенціалу національної економіки»** – окреслено напрями державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу у процесі структурних змін економіки України, сформовано пропозиції щодо реалізації такого потенціалу, наведено комплекс аргументів щодо використання програмно-цільового методу для формування довгострокових пріоритетів інвестиційного розвитку країни.

Визначено стратегічні напрями підвищення рівня реалізації інвестиційного потенціалу України, що передбачають: досягнення політичної, макроекономічної стабільності; розвиток високотехнологічних і наукомістких виробництв; створення сприятливого інвестиційного клімату; залучення капіталу тіньового сектору економіки, активізацію ощадного процесу та конкуренції на ринку заощаджень; поширення практики формування накопичувальних державних, недержавних пенсійних фондів та використання їхніх коштів у вигляді додаткових інвестиційних ресурсів для економіки України; здійснення активної державної політики щодо стимулювання попиту на вітчизняну продукцію тощо.

Для органів державного управління постає завдання взаємоузгодження розроблених заходів щодо відповідності поставленим завданням: 1) встановлення кількісних та якісних індикаторів, що характеризують ефективність їх виконання; 2) моніторинг стану виконання розроблених заходів щодо процесу реалізації інвестиційного потенціалу; 3) контроль за виконанням заходів державного стимулювання нарощення інвестиційного потенціалу.

Заходи щодо нарощування інвестиційного потенціалу доцільно систематизувати відповідно до його компонентів, а саме економічного, інноваційного, інфраструктурно-ресурсного та трудового (таблиця 2).

Таблиця 2

Заходи щодо нарощування інвестиційного потенціалу

Економічний компонент	Інноваційний компонент	Інфраструктурно-ресурсний компонент	Трудовий компонент
- зниження ставки на прибуток суб'єктів господарювання з метою нагромадження та використання коштів на технологічне оновлення і розвиток товарного виробництва;		- інтенсифікувати власний видобуток нафти і газу,	- реалізація соціальних інвестицій;
- створення умов для прискореної амортизації;			
- структурні зміни в економіці у напрямі розвитку наукомістких, енергозберігаючих виробництв;			
- створення умов для перетворення заощаджень в накопичення;			
- розширення можливостей державних та недержавних пенсійних фондів як елементу інвестиційного середовища;			
- стимулювання виробництва імпортозамінної продукції та продукції, що має бути реалізована за кордоном;			
- підвищення платоспроможності населення та доходності юридичних осіб;			
- відродження довіри фізичних та юридичних осіб до вітчизняних фінансових інститутів;			
- легалізація тіншового капіталу та використання його як інвестиції для проведення структурних змін в економіці			

Джерело: розроблено автором.

З метою вдосконалення державного впливу на інвестиційний потенціал запропоновано необхідність: 1) створення комісій з інвестування при місцевих органах самоврядування, повноваженнями яких визначення пріоритетних напрямів інвестування, розширення міжнародних зв'язків, пошук стратегічних інвесторів, зокрема аналіз програм їхнього розвитку та внесення ним відповідних пропозицій про участь у реалізації інвестиційних проектів; 2) підтримки стратегічних альянсів, що використовують власні ресурси для інвестування у структурні перетворення економіки; 3) формування інформаційної платформи з моніторингу інвестиційного потенціалу національної економіки (надання інвесторам: інформації про потенційних партнерів із числа суб'єктів інвестиційної діяльності та юридичного супроводу; допомоги з підготовки техніко-економічних обґрунтувань, бізнес-планів і т.ін.; інформаційних і консалтингових послуг тощо); 4) використання інструментарію дорожнього картування, що комплексно охоплює механізми управління ризиками, інституційним, ресурсним забезпеченням, стимулювання інвестиційної активності.

Для реалізації інвестиційного потенціалу важливим є активне державне стимулювання формування механізмів трансформації ресурсів, що зберігаються в економіці, в інвестування реальних активів. Налагодження таких механізмів – складне системне завдання, що потребує свого вирішення за такими напрямками, як підвищення привабливості розміщення заощаджень у наявні ощадні інститути та розвиток нових інститутів.

Держава повинна сприяти збільшенню обсягів інвестування з метою проведення структурних змін в економіці за рахунок активізації бюджетних, грошово-кредитних інструментів у частині надання інвестиційних кредитів, гарантій, субсидій, податкових канікул, зменшення податкових ставок, що дозволить збільшити власні обігові кошти підприємств, спрямувати інвестиції у пріоритетні, стратегічно значущі сфери діяльності, здійснити нарощення виробництва товарів з високим вмістом доданої вартості, забезпечити соціальну спрямованість національної економіки, знизити залежність споживання від імпорту.

Розроблено та обґрунтовано модель інституціоналізації процесу стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу, що включає сукупність норм, правил і традицій інвестиційної діяльності, а також інститутів її регулювання на національному, регіональному й наднаціональному рівнях. Автором визначена структура та сформульовані основні положення моделі, яка орієнтована на досягнення якісних змін в інституційному забезпеченні процесу інвестування, його мотивації, масштабах. Аргументовано, що для стимулювання процесу реалізації інвестиційного потенціалу має бути створена та ефективно функціонувати інституційна інфраструктура, зокрема економічні, соціальні, інститути, бізнес-структури тощо.

Дисертантом сформульовані основні складові інвестиційних програм з погляду реалізації державного стимулювання процесу реалізації інвестиційного потенціалу, а саме: чітко сформульовані заходи щодо формування і розвитку всіх компонентів інвестиційного потенціалу; визначені пріоритетні напрями використання наявних інвестиційних ресурсів на регіональному та місцевому рівнях; розроблені пропозиції щодо встановлення податкових та інших пільг з метою стимулювання процесу реалізації інвестиційного потенціалу.

Доведено, що ефективно використання програмно-цільового методу на основі концептуальних засад, які сформульовані в роботі, дозволить концентрувати державні фінансові ресурси для розвитку пріоритетних галузей, використовувати різноманітні організаційно-правові форми підприємств, установ, організацій при формуванні та задоволенні особистих потреб, розширити участь ринкових механізмів у цьому процесі тощо.

ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота спрямована на вирішення важливого економічного завдання – розробку теоретичних засад, методичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення державного регулювання формування та нарощування інвестиційного потенціалу як основи структурних змін в економіці. Результати проведеного дослідження дали змогу сформулювати висновки та пропозиції теоретичного, методичного і практичного характеру.

1. За результатами творчого переосмислення теоретичних засад теорії інвестування, автором запропоновано власні визначення таких категорій: «інвестиційний потенціал» – як економічної категорії, що характеризує сукупність об'єктивних виробничих, економічних, споживчих, інституційних, трудових, природно-географічних та інших характеристик країни, регіону, галузі, які сприяють залученню інвестицій та роблять можливим їх освоєння, примноження з метою досягнення економічного росту та покращення соціальних стандартів; «державне стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу» – як діяльність компетентних органів державної влади, які забезпечують інвестиційний процес на основі розробки нормативної, інституційної, методологічної бази з метою досягнення цілей і завдань соціально-економічного розвитку України шляхом створення сприятливих умов для залучення інвестицій, поліпшення якості управління економічним розвитком і підвищення ефективності структурних зрушень у національній економіці.

На відміну від існуючих, авторські визначення враховують різні компоненти інвестиційного потенціалу та доцільність впливу на процес стимулювання інвестиційного інструментів державного впливу.

2. З'ясовано стан державного стимулювання інвестиційного потенціалу в Україні, зокрема з використанням SWOT-аналізу. Встановлено, що серед джерел фінансування інвестицій в економіку України найбільшу частку становлять кошти підприємств та організацій. Можливостями перспективного зростання інвестиційного потенціалу України є: залучення вітчизняних та зарубіжних інвестицій, сучасної техніки та технологій; покращення адміністративного середовища, супроводу та консультування інвесторів; формування інвестиційних фондів; динамічний розвиток економіки; стимулювання розвитку державно-приватного партнерства; розвиток галузей, що виробляють продукцію з високим вмістом доданої вартості; підвищення експортного потенціалу. Перешкодами в нарощуванні інвестиційного потенціалу (слабкі сторони) є: зношеність виробничих фондів, виробничої та транспортної інфраструктури, енергодефіцит; високий рівень зовнішньої міграції; низький рівень доходів населення та платіжного попиту населення; низький рівень ефективності фондового ринку.

3. На основі визначених у роботі стратегічних орієнтирів державного стимулювання інвестиційного потенціалу, запропоновано заходи збільшення обсягів інвестування в реформуванні національної економіки з метою проведення структурних змін в економіці за рахунок активізації бюджетних, грошово-кредитних інструментів у частині надання інвестиційних кредитів, гарантій, субсидій, податкових канікул, зменшення податкових ставок, що дозволить збільшити власні обігові кошти підприємств, спрямувати інвестиції у пріоритетні, стратегічно значущі сфери діяльності, здійснити нарощення виробництва товарів із високим вмістом доданої вартості, забезпечити соціальну спрямованість національної економіки, знизити залежність споживання від імпорту.

4. Для проведення структурної модернізації економіки України у процесі подальшого нарощування інвестиційного потенціалу розроблено модель інституціоналізації процесу стимулювання інвестиційного потенціалу за допомогою: створення і розвитку: інститутів державно-приватного партнерства та

розвитку (інвестиційних, венчурних фондів та ін.), інститутів інвестиційної сфери (страхових, консультаційних, аудиторських компаній); елементів інноваційної системи (технопарків, консалтингових фірм тощо). Реалізація зазначеної моделі дозволить створити передумови для розвитку всіх компонентів інвестиційного потенціалу.

5. Удосконалено концептуальні положення щодо державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу за рахунок визначення складових такого потенціалу, виявлення специфіки формування та реалізації інвестиційного потенціалу, визначення методів та важелів державного впливу, виокремлення факторів активізації інвестиційної діяльності. Це надало можливість визначити пріоритети державного стимулювання інвестиційного потенціалу в результаті використання інструментів фінансово-бюджетного та грошово-кредитного впливу, джерел інформації щодо інвестиційного потенціалу; інвестиційних проектів; рейтингів інвестиційної привабливості, інвестиційних ризиків.

6. З метою нарощування інвестиційного потенціалу обґрунтовано доцільність використання програмно-цільового методу стимулювання інвестиційного потенціалу, що дає можливість концентрувати ресурси для реалізації програм зі стимулювання інвестиційного потенціалу, посилювати державний контроль за процедурою конкурсу програм, зменшувати прояви лобювання інтересів великого бізнесу.

7. Розроблено комплекс практичних заходів щодо стимулювання розвитку економічного, інноваційного, трудового компонентів інвестиційного потенціалу за рахунок: створення комісії з інвестування при місцевих органах самоврядування; підтримки формування стратегічних альянсів, що використовують власні ресурси для інвестування у структурні перетворення економіки; формування інформаційної платформи з моніторингу інвестиційного потенціалу національної економіки для виявлення стратегічних альтернатив економічного зростання; використання інструментарію дорожнього картування для обґрунтування управлінських рішень щодо інвестиційного розвитку, забезпечення структурних змін національної економіки тощо. Реалізація вищезазначених пріоритетів дозволить збільшити обсяг залучених інвестицій, спрямувати їх на поліпшення показників економічного розвитку та необхідні структурні зміни в економіці.

8. Удосконалено науково-методичний підхід до оцінки інвестиційного потенціалу, що передбачає врахування макроекономічної, інноваційної, ресурсно-інфраструктурної та трудової складових, використання рейтингового та структурного методів оцінки з урахуванням того, що за рейтингового методу інвестиційний потенціал перебуває у прямій залежності від інвестиційної привабливості та в оберненій залежності від інвестиційного ризику, а за структурного – визначається рівень інвестиційного потенціалу на основі оцінки розвитку кожного компоненту, що на відміну від існуючих методик, дозволяє визначити не тільки рівень інвестиційного потенціалу, розробити шляхи його нарощування, але й оцінити рівень та перспективи розвитку кожного із компонентів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Volik M. Risksad SWOT-analysis in the system of the assessment of investment potential of the national economy. *Sustainable economic development: basis, determinans tendencies: kolektive monograph* / edited by Zhanna Derij. Poznan, 2019. P. 77-84. (0,47 друк. арк.)

Статті в наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних:

2. Волік М. А. Сучасні тенденції реалізації інвестиційного потенціалу України. *Науковий вісник Полісся*. 2019. № 1(17). С. 103–109. [фахове видання]. (0,7 друк. арк.)

3. Волік М. А. Напрями державного регулювання інвестиційного потенціалу у процесі структурних змін економіки України. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2018. № 29 (18). С. 271-276. [фахове видання]. (0,93 друк. арк.)

4. Волік М. А. Теоретичні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. 2018. Т. 23, вип. 5 (70). С. 29-34. [Index Copernicus, фахове видання]. (0,7 друк. арк.)

5. Кичко І. І., **Волік М. А.** Перспективи нарощування інвестиційного потенціалу морського транспорту. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2018. № 30 (19). С. 255-264. [фахове видання]. (0,52 друк. арк.) *Особистий внесок автора: розроблена модель інституціоналізації інвестиційного потенціалу* (0,3 друк. арк.)

6. Волік М. А. Концептуальні засади державного регулювання інвестиційного потенціалу. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 6 (49). С. 32-38. [Index Copernicus, фахове видання]. (0,81 друк. арк.)

7. Волік М. А. Формування механізму державного регулювання інвестиційного потенціалу. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 36(1). С. 39–43. [Index Copernicus, фахове видання]. (0,58 друк. арк.)

Статті у зарубіжних наукових виданнях:

8. Волік М. А. Перспективи використання рейтингового підходу при оцінці інвестиційного потенціалу України. *Modern Science - Moderni veda*. 2019. № 3. С. 99-105. [Index Copernicus](0,81 друк. арк.)

Опубліковані праці апробаційного характеру:

9. Волік М. А. Напрями нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки. *Перспективи розвитку міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 21 травня 2019 р.). Ужгород, 2019. С. 36-38. (0,35 друк. арк.)

10. Волік М. А. Складові інвестиційного потенціалу України та очікувані результати його реалізації. *Зовнішні та внутрішні фактори впливу на розвиток*

міжнародних економічних відносин: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 27 квітня 2019 р.). Львів, 2019. С. 60-63. (0,17 друк. арк.).

11. Волік М. А. Еволюція поглядів вчених щодо категорії “інвестиційний потенціал”. *Інноваційний розвиток інформаційного суспільства: економіко-управлінські, правові та соціокультурні аспекти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 12 грудня 2018 р.). Чернігів: ЧНТУ, 2018. С. 77-78. (0,23 друк. арк.).*

12. Волік М. А. Перспективи трансформації заощаджень у інвестиційний ресурс національної економіки. *Тенденції розвитку економіки у 2018 році: аналітичні та теоретико-методологічні аспекти: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 1 грудня 2018 р.). Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2018. С. 60-63. (0,47 друк. арк.).*

13. Волік М. А. Напрями удосконалення програмно-цільового методу нарощування інвестиційного потенціалу. *Соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 26-27 квітня 2017 р.). Чернігів: ЧНТУ, 2017. С. 540-541. (0,23 друк. арк.).*

АНОТАЦІЯ

Волік М. А. Державне стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. Чернігівський національний технологічний університет МОН України, Чернігів, 2019.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню тенденцій і суперечностей реалізації інвестиційного потенціалу України з метою надання методичних та практичних рекомендацій щодо його стимулювання.

Автором проаналізовано теорію інвестування, інтенсивність інвестиційних процесів в Україні, структуру та динаміку джерел надходження інвестицій, напрямів їх розміщення. Проведено оцінювання рівня інвестиційного потенціалу національної економіки та його компонентів.

З метою нарощування інвестиційного потенціалу обґрунтовано доцільність використання програмно-цільового методу стимулювання інвестиційного потенціалу, що дає можливість концентрувати ресурси для реалізації програм зі стимулювання інвестиційного потенціалу, посилювати державний контроль за процедурою конкурсу програм, зменшувати прояви лобіювання інтересів великого бізнесу.

Запропонований комплекс практичних рекомендацій щодо удосконалення системи державного стимулювання реалізації інвестиційного потенціалу, що має орієнтуватись на диверсифікацію джерел інвестування, збільшення інвестиційної ємності національної економіки.

Ключові слова: *інвестиційний потенціал, компоненти інвестиційного потенціалу, стимулювання інвестиційного потенціалу, структурні зміни в економіці.*

ABSTRACT

Volik M.A. State stimulation of realization of investment potential of Ukraine. – Qualified scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation work for a Candidate Degree in Economics, specialty 08.00.03 – Economics and Management of National Economy. Chernihiv National University of Technology, MES of Ukraine, Chernihiv, 2019.

The dissertation is devoted to complex research of tendencies and contradictions of realization of investment potential of Ukraine in order to provide methodological and practical recommendations on its stimulation.

The author analyzes the theory of investment, the intensity of investment processes in Ukraine, the structure and dynamics of investment income sources and directions of their placement. The level of investment potential of the national economy and its components has been evaluated.

In order to increase investment potential, it is reasonable to use a program-targeted method of stimulating investment potential, which allows to concentrate resources for implementation of programs to stimulate investment potential, strengthen state control over the program competition process, reduce manifestations of big business interests lobbying.

The set of practical recommendations for improvement of the system of state stimulation of investment potential realization is offered, which should be oriented on diversification of sources of investment, increase of investment capacity of national economy.

Keywords: *investment potential, components of investment potential, stimulation of investment potential, structural changes in the economy.*

АННОТАЦИЯ

Волик М. А. Государственное стимулирование реализации инвестиционного потенциала Украины. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. Черниговский национальных технологический университет МОН Украины, Чернигов, 2019.

Диссертация посвящена решению важного научно-практической задачи совершенствования процесса реализации инвестиционного потенциала Украины, для решения которой уточнено содержание понятия «инвестиционный потенциал», определено его место в процессе проведения инвестиционной политики и структурных изменений, определены теоретико-методические основы системного исследования сущности стимулирования процесса реализации инвестиционного потенциала.

Осуществлена оценка уровня развития инвестиционного потенциала национальной экономики и его компонентов с использованием структурного и рейтингового подходов. Проанализированы интенсивность инвестиционных процессов в Украине, структуру и динамику источников поступления инвестиций, направлений их размещения.

Для систематизации возможностей, угроз, сильных и слабых сторон инвестиционного потенциала Украины был проведен SWOT-анализ. Доказано, что возможностями роста инвестиционного потенциала Украины являются: привлечение отечественных и зарубежных инвестиций; улучшение административного среды, предоставление информационной поддержки инвесторам; формирование инвестиционных фондов; стимулирование развития государственно-частного партнерства; повышение экспортного потенциала. Препятствиями при реализации инвестиционного потенциала являются: износ производственных фондов, производственной и транспортной инфраструктуры; высокий уровень внешней миграции; низкий уровень доходов населения и платежного спроса населения и др. Угрозы для формирования инвестиционного потенциала проявляются в: наличии теневой экономики и неформального сектора экономики; потере промышленного потенциала страны через разрыв традиционных экономических связей и изношенность производственных фондов; высоких транзакционных издержках инвесторов; нестабильности инвестиционной политики, зависимость ее от политической ситуации в стране; наличие высоких рисков.

Предложен комплекс практических рекомендаций по совершенствованию системы государственного стимулирования реализации инвестиционного потенциала, которые заключаются в проведении инвестиционной политики, ориентированной на диверсификацию источников инвестирования, увеличение инвестиционной емкости национальной экономики, что должно стать предпосылкой высоких темпов экономического развития, существенного повышения социальных стандартов. В работе рекомендации по реализации инвестиционного потенциала систематизированы в соответствии с его компонентами, а именно экономическим, инновационным, инфраструктурно-ресурсным и трудовым.

С целью наращивания инвестиционного потенциала обоснована целесообразность использования программно-целевого метода стимулирования, который дает возможность концентрировать ресурсы для реализации программ по стимулированию инвестиционного потенциала, усиливать государственный контроль за процедурой конкурса программ, уменьшать проявления лоббирования интересов крупного бизнеса.

Определены содержание и структура механизма государственного стимулирования инвестиционного потенциала как инструмента реализации экономической политики при проведении структурных сдвигов, целью которого является достижение высокого уровня социально-экономического развития за счет целенаправленного воздействия государства на привлечение внутренних и внешних инвестиций, расширение инвестиционной емкости национальной экономики для активизации процессов воспроизводства.

Ключевые слова: *инвестиционный потенциал, компоненты инвестиционного потенциала, стимулирования инвестиционного потенциала, структурные изменения.*